

VIII. SÍRTQÍ EKONOMIKALÍQ BAYLANÍSLAR

Mámleketimizde alıp barılıp atırǵan ekonomikalıq háreketler sırt el mámleketleri menen sawda baylanıslarınıń tez pát penen ósiwine xızmet qılıp atır. Tiykarınan, mámlekettiń eksport ónimdarlıǵın asırıw boyınsha qabıl etilgen nızamları jergilikli kompaniyalarǵa sırtqı bazarlarda kóbirek tájriybe arttırıwına imkániyat jaratıp beredi. Nátiyjede olar jáhán sawdasında báseki ústinlikke iye boladı.

Respublikada bul barısında sońǵı jıllarda ámelge asırılıp atırǵan eksporttı qollap quwatlaw, importtı optimallastırırw hám ulıwma alǵanda sırtqı sawda teń salmaqlılıǵın támiyinlew maqsetinde ámelge asırılǵan is-ilajlar nátiyjesinde, 2024-jıl yanvar-mart ayında respublikanıń sırtqı sawda aylanısı (tekstte SSA) 138,8 mln. AQSH dollarǵa jetti hám 2023-jıldıń yanvar-mart aylarına salıstırǵanda 112,2 % ti quradı.

SÍRTQÍ SAWDA AYLANÍSÍ (yanvar-mart, miń. AQSH dollari)

Sırtqı sawda aylanısı

2024-j.: **138 835,0** 112,2 %

(2023-j.: 123 701,3)

Saldo

2024-j.: **41 327,3** (2023-j.: -13 396,1)

Eksport

2024-j.: **90 081,2** 131,4 %

(2023-j.: 68 548,7)

Tovarlar: 89 822,8

Xizmetler: 258,4

Import

2024-j.: **48 753,8** 88,4 %

(2023-j.: 55 152,6)

Tovarlar: 46 490,7

Xizmetler: 2 263,1

Qaraqalpaqstan Respublikasınıń ĞMDA mámleketleri menen birge sırtqı sawda aylanısı 2024-jıl yanvar-mart kórsetkishlerine tiykar, 44,6 mln. AQSH dolların quradı. Sonday-aq eksport 23,7 mln. AQSH dollarğa jetken bolsa, import 20,9 mln. AQSH dolların quradı.

QARAQALPAQSTAN RESPUBLIKASININ ĞMDA MAMLEKETLERI HAM SIRTQI SAWDA AYLANISI (2024-jıl yanvar- mart, mln. AQSH dollari)

Rossiya TSA – 24,0 Eksport – 12,5 Import – 11,5		Qazaqstan TSA – 14,3 Eksport – 9,7 Import – 4,6	
Qırqız Respublikası TSA – 2,7 Eksport – 0,9 Import – 1,8		Belarus TSA – 2,6 Eksport – 0,0 Import – 2,6	
Tájikstan TSA – 0,3 Eksport – 0,3 Import – 0,0		Ukraina TSA – 0,1 Eksport – 0,1 Import – 0,0	
Türkmenstan TSA – 0,5 Eksport – 0,1 Import – 0,4			

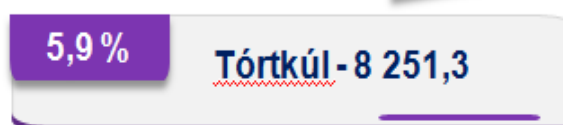
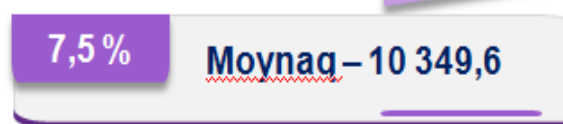
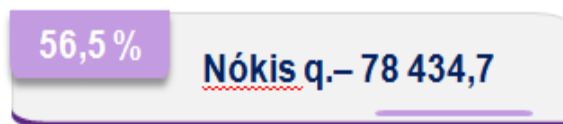

Qaraqalpaqstan Respublikasınıń ĞMDA mámleketleri menen birge sırtqı sawda aylanısınıń eń joqarǵı kólemi Rossiya Federaciyası 24,0 mln. AQSH dolları, Qazaqstan 14,3 mln. AQSH dolları hámde Belarus mámleketlerine 2,6 mln. AQSH dollarına tuwra keldi.

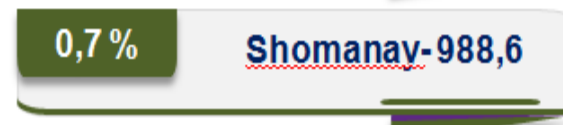
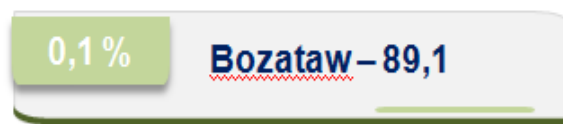
QARAQALPAQSTAN RESPUBLIKASI AYMAQLAR KESIMINDE SÍRTQÍ SAWDA AYLANÍSÍ (2024-jil yanvar-mart)*

	Min AQSH dolları	Ósim pátleri, % te	Úlesi, % te
Qaraqalpaqstan Respublikası	138 835,0	112,2	100,0
Nókis q.	78 434,7	117,8	56,5
<i>rayonlar:</i>			
Ámiwdárya	2 503,9	37,8	1,8
Beruniy	2 423,5	70,6	1,7
Bozataw	89,1	20,3	0,1
Qaraózek	383,4	8,4	0,3
Kegeyli	3 861,5	297,7	2,8
Qońırat	5 632,3	276,3	4,1
Qanlıkól	6 584,6	102,7	4,7
Moynaq	10 349,6	146,1	7,5
Nókis	3 906,7	493,8	2,8
Taqıyatas	2 631,1	64,6	1,9
Taxtakópir	873,8	499,1	0,6
Tórtkúl	8 251,3	80,8	5,9
Xojeli	2 878,0	141,7	2,1
Shımbay	3 969,2	132,3	2,9
Shomanay	988,6	141,6	0,7
Ellikqala	5 063,4	119,6	3,6

Eń joqarǵı kólemi,
mın. AQSH dollari

Eń az kólemi,
mın. AQSH dollari

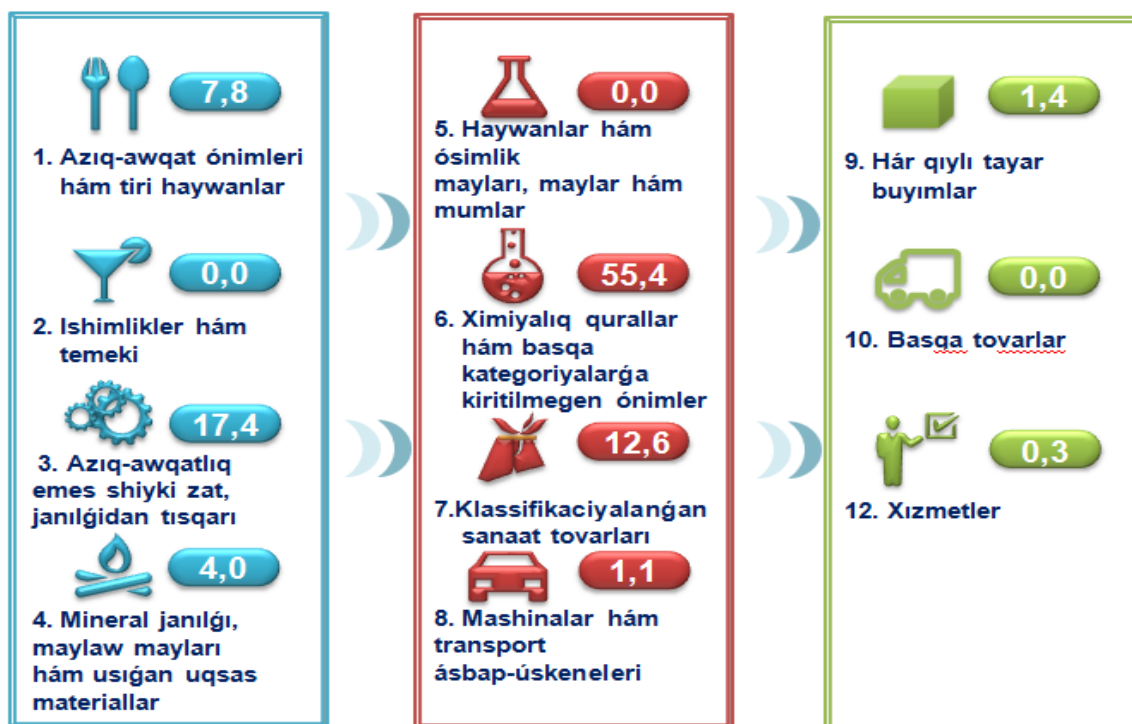
Respublika sırtqı sawda aylanısı quramındaǵı eń joqarǵı úlesin Nókis qalası 56,5 % úlesi menen 78 434,7 mın. AQSH dolların, eń tómen úlesin ese Bozataw rayonında 0,1 % úles penen 89,1 mın. AQSH dollardı quradı.

QARAQALPAQSTAN RESPUBLIKASÍNÍN EKSPORTÍ

Xalıq aralıq ekonomikalıq baylanıslardıń rawajlanıwı eksporttıń turaqlı ósiwine járdem beredi hám bul óz nábwetinde belgili nátiyjelerge erisiw ushın imkaniyat jaratadı. Mámleketтіń eksport ónimdarlıgın asırıw, eksporttı mámleket tárepinen qollap-quwatlaw, eksportqa tán ónimler nomenklaturasın keńeytiw maqsetinde ámelge asırılğan is-ilajlar nátiyjesinde eksportyorlar tárepinen 90,1 mln. AQSH dollari (*namonetar altınnan tısqari*) qunındağı (2023-jıldıń sáykes dáwirine salıstırǵanda 131,4 % ti quradı) tovar hám xızmetler eksport qılınıwı támiyinlendi.

XSST* BOYINSHA EKSPORT QURAMÍ (2023- jil yanvar- mart úlesi % te)

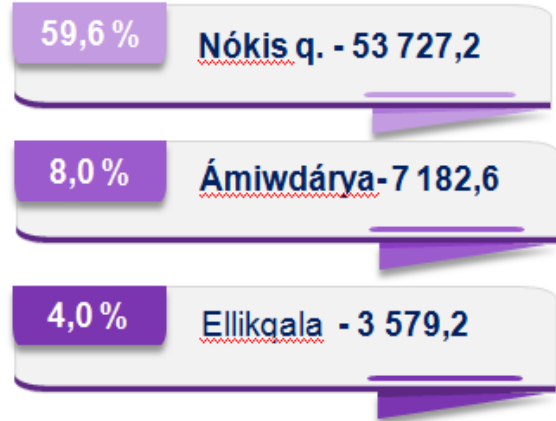

Qaraqalpaqstan Respublikasında tovarlar sırtqı sawdası statistikalıq kórsetkishlerin júzege keltiriwde, Sırtqı ekonimikalıq háreket tovar nomenklaturası (keyingi orınlarda TIF TN) menen birgelikte, Birlesken Milletler SHólkeminiń Xalıq aralıq standartlastırılǵan sawda (keyingi orınlarda – XSST) isletiledii. Bul óz nábwetinde analiz qılıw maqsetlerinde eksport hám import qılınatuǵın tovarlardı 10 dana úlken bólimlerge gruppalam ushın imkan beredi. Tovarlardı XSST boyınsha kodlastırıw, TIF TN hám XSST ortasında ótiw gıltleri járdeminde ámelge asırıladı.

QARAQALPAQSTAN RESPUBLIKASINIŃ RAYONLAR KESIMINDE EKSPORTI (2024-jil yanvar-mart)*

	Мiń AQSH dolları	Ósim pátleri, % te	Úlesi, % te
Qaraqalpaqstan Respublikası	90 081,2	131,4	100,0
Nókis q.	53 727,2	119,1	59,6
<i>rayonlar:</i>			
Ámiwdárya	1 966,3	44,9	2,2
Beruniy	1 767,8	83,0	2,0
Bozataw	89,1	34,2	0,1
Qaraózek	345,6	94,4	0,4
Kegeyli	3 341,0	257,6	3,7
Qońrat	1 227,3	212,9	1,4
Qanlıkól	6 034,9	102,7	6,7
Moynaq	7 182,6	589,3	8,0
Nókis	2 891,9	501,0	3,2
Taqıyatas	822,5	147,9	0,9
Taxtakópir	394,8	471,6	0,4
Tórtkúl	1 553,4	307,3	1,7
Xojeli	949,8	344,7	1,1
Shimbay	3 209,0	242,9	3,6
Shomanay	988,6	141,6	1,1
Ellikqala	3 579,2	107,7	4,0

**Еń joqarı kólem,
mıń. AQSH dollari**

**Еń az kólem,
mıń. AQSH dollari**

Respublika eksportı quramında eń joqarǵı úlesi Nókis qalası 59,6 % ti 53 727,2 mıń. AQSH dolların, eń tómen úlesin Bozataw rayonu 0,1 % ti, 89,1 mıń. AQSH dolların quradı.

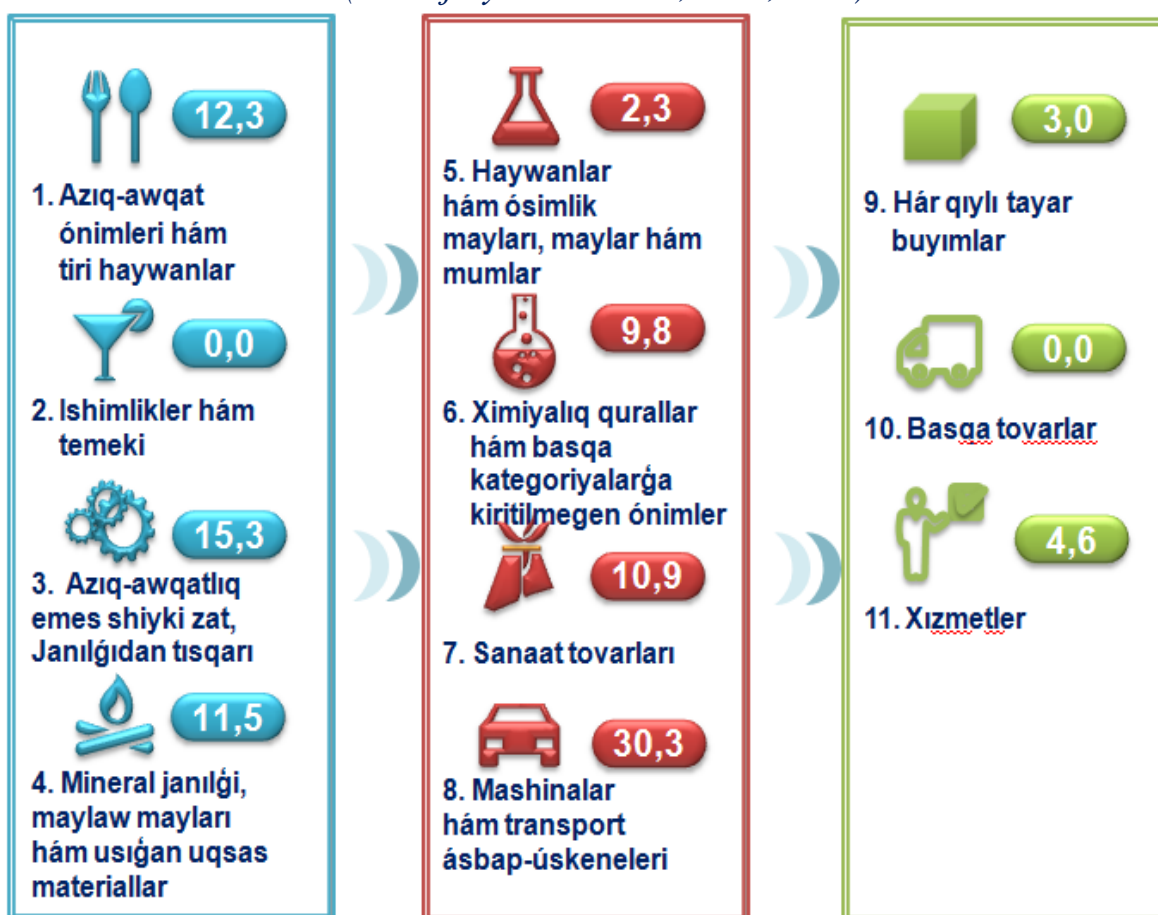

QARAQALPAQSTAN RESPUBLIKASINIŃ IMPORTI

2024-jıldıń yanvar-mart aylarında import kólemi 48,8 mln. AQSH dolların hám 2023-jıldıń sáykes dáwirine salıstırǵanda 88,4 % ti quradı. Import quramında eń úlken úles, mashinalar hám transport ásbap-úskenederi (30,3 %), azıq-awqat ónimleri hám tiri haywanlar (12,3 %), sanaat ónimleri (10,9 %) hámde ximiyalıq qurallar hám basqa kategoriyalarǵa kiritilmegen usıǵan uqsas ónimler (9,8 %) esabına tuwra keldi.

XSSK BÓLIMI BOYINSHA IMPORT QURAMI

(2023-jil yanvar- mart, úlesi, % te)

Tovarlar importı dinamikası analizine tiykar, 2024-jıldıń yanvar-mart aylarında import qılınǵan tovarlar kólemi 48,8 mln. AQSh dolların quradı. Xızmetler importı bolsa 2,3 mln. AQSh dollarǵa jetti

QARAQALPAQSTAN RESPUBLIKASINIŃ RAYONLAR KESIMINDE IMPORTI (2024-jil yanvar-mart)

	Min AQSH dolları	Ósim pátleri, % te	Úlesi, % te
Qaraqalpaqstan Respublikası	48 753,8	88,4	100,0
Nókis q.	24 707,6	115,0	50,7
<i>rayonlar:</i>			
Ámiwdárya	537,6	23,9	1,1
Beruniy	655,7	50,4	1,3
Bozataw	0,0	0,0	0,0
Qaraózek	37,7	0,9	0,1
Kegeyli	520,5	-	1,1
Qońrat	4 405,0	301,3	9,0
Qanlıkól	549,7	102,7	1,1
Moynaq	3 167,0	54,0	6,5
Nókis	1 014,9	474,2	2,1
Taqiyatas	1 808,7	51,4	3,7
Taxtakópir	479,0	524,4	1,0
Tórtkúl	6 697,9	69,0	13,7
Xojeli	1 928,2	109,8	4,0
Shımbay	760,2	45,3	1,6
Shomanay	-	-	-
Ellikqala	1 484,1	163,3	3,0

Eń joqarı kólem,
mın. AQSH dolları

50,7 %

Nókis q.- 24 707,6

13,7 %

Tórtkúl-6 697,9

9,0 %

Qońrat-4 405,0

Eń az kólem,
mın. AQSH dolları

1,1 %

Kegeyli-520,5

0,1 %

Qaraózek-37,7

1,0 %

Taxtakópir-479,0

Respublika importi quramında eń joqarı úlesi Nókis q. 50,7 % i 24 707,6 mın. AQSH dolların, eń tómen úlesin Qaraózek rayonı 0,1 % i 37,7 mın. AQSH dolların quradı.